

Zarándokok a könyv Mekkájában • Frankfurti mérleg – sikerek, botrányok, viták

A 47. frankfurti nemzetközi könyvvásár osztrák kerekasztal-beszélgetéseinek egyik állandó résztvevője Dalos György, a berlini Magyar Ház igazgatója volt. A kiállítás néhány eseményéről tájékoztatta munkatársunkat.

- Az idei könyvvásár nem volt konfliktusoktól mentes. A legnagyobb port a Békedíj és annak jutalmazottja, Annemarie Schimmel kavarta. Egyesek szerint az iszlámkutató író nő Irán szószólója, védelmezői a kulturális másság tolerálását látják abban, hogy a díjat egy orientalistának ítelték. Ön szerint melyik állítás közelebbi a valósághoz?

Egyik sem. Az élet bonyolult. Ha Schimmel asszony Nobel-díjat kapott volna a munkájáért – amit méltán megérdemelne –, akkor ilyen problémák nem merültek volna fel. Úgy gondolom, nem volt szerencsés döntés neki ítélni a díjat, de nem azért a valóban kétértelmű nyilatkozatért, amit a Rushdie-ügyben mondott, hanem mert a pályázat egyik feltétele, hogy a jelölt az emberi jogokért tevékenykedjen. Ebben az esetben ez nem történt meg. Annemarie Schimmel esete leginkább a magyar Baktay Ervinéhez hasonlít. Olyan szoros kapcsolatba került az általa vizsgált tudománnyal, hogy elfogadta azt világnézetként. Teljesen azonosult kutatási területével. Személyében a díjazott nem kelt ellenszenves benyomást, mégis az a véleményem, hogy azt a díjat, amit olyan emberek kaptak, mint Jorge Semprun, Manés Sperber vagy Konrád György, nem kellett volna neki felajánlani.

- Milyen érdekek húzódhattak meg az ügy mögött?

Nem tudom, mi állhatott a döntés hátterében. Ha valami hasonló esik meg, mindig lobbyt sejtenek az események mozgatójaként. Lehet, hogy összeült a kuratórium, és rájöttek, hogy nőt harminc éve nem tüntettek ki. Én ilyesmiről hallottam. Valóban az a helyzet, hogy ezeket a nagy kitüntetéseket általában férfiak kapják.

- A vita a díjátadás után sem csitult el. De vajon milyen indulatokat válthat ki Ion Iliescu román elnök megnyitón elhangzott beszéde, melyben Magyarországot azzal vádolta, hogy nem tesz meg mindent a területén élő román kisebbség érdekében? Ahogy nálunk mondani szokás, ez Iliescu írói munkásságának a része, hiszen Az Európába vezető út című könyv szerzőjeként jelent meg a frankfurti könyvvásáron. Ami történt, az az osztrák belpolitikai válság közvetett következménye, Vranitzky kancellár ugyanis a koalíciós viták miatt az utolsó pillanatban lemondta részvételét, bár a kiállítás központi témájaként Ausztria szerepelt. Elég nyomott hangulat uralkodott az osztrákok között, és ebben a vákuumban lépett közbe a román diplomácia hagyományos ügyessége, az elnök, mint író, protokollon kívüli beszéde. Ezen a vásáron közel 2500 újságíró követte az eseményeket. Nem lehet rossz néven venni Iliescutól, hogy kihasználta ezt az alkalmat.

- Magyarországról remélhetőleg mégis az itt megjelent szerzők és kiállítók alapján alkottak képet a jelenlévők. Ön szerint milyen visszhangra találtak a magyar kultúra képviselői?

A hagyományos intézmények, könyvterjesztők és egyesületek hosszú ideje jelen vannak a vásáron, de a magánkiadók is több éve képviseltetik magukat. Itt volt például az Atlantisz, a Pesti Szalon, a Balassi, a Nemzeti Tankönyvkiadó és mások. A jelenlét tehát folyamatos, de az előző évektől eltérően kevesebb magyar szerző jött el. Voltak viszont olyan magyar könyvek, amelyeket kifejezetten a vásárra időzítettek: ilyen Konrád György Hazatérése, Petri György válogatott versei és Nádas Péter Évkönyvének német kiadása. Nádas egyébként személyesen is megjelent a vásár programjain, akárcsak **Eörsi István**. A magyar könyveket hagyományosan jól fogadták, egyszerre több német lap írt dicsérően a kötetekről.

- Úgy hírlík, „Magyarország irodalma” is felmerült az 1997-es vásár lehetséges központi témájaként. Elképzelhető, hogy így is lesz? Én nagyon szeretném, hogy sikerüljön, de még sok lépés van hátra. Bízunk Istenben és tartsuk szárazon a puskaport.

- **Tölgyesi Gábor**